

وصیت

جزوه ی پریراد

Parizad.library@gmail.com

شرح ماده ۸۲۵ قانون مدنی	صفحه ۴
شرح ماده ۸۲۶ قانون مدنی	صفحه ۴
شرح ماده ۸۲۷ قانون مدنی	صفحه ۷
شرح ماده ۸۲۸ قانون مدنی	صفحه ۹
شرح ماده ۸۲۹ قانون مدنی	صفحه ۱۱
شرح ماده ۸۳۰ قانون مدنی	صفحه ۱۱
شرح ماده ۸۳۱ قانون مدنی	صفحه ۱۳
شرح ماده ۸۳۲ قانون مدنی	صفحه ۱۴
شرح ماده ۸۳۳ قانون مدنی	صفحه ۱۵
شرح ماده ۸۳۴ قانون مدنی	صفحه ۱۵
شرح ماده ۸۳۵ قانون مدنی	صفحه ۱۷
شرح ماده ۸۳۶ قانون مدنی	صفحه ۱۹
شرح ماده ۸۳۷ قانون مدنی	صفحه ۲۱
شرح ماده ۸۳۸ قانون مدنی	صفحه ۲۱
شرح ماده ۸۳۹ قانون مدنی	صفحه ۲۳
شرح ماده ۸۴۰ قانون مدنی	صفحه ۲۵
شرح ماده ۸۴۱ قانون مدنی	صفحه ۲۵

شرح ماده ۸۴۲ قانون مدنی	صفحه ۲۶
شرح ماده ۸۴۳ قانون مدنی	صفحه ۲۷
شرح ماده ۸۴۴ قانون مدنی	صفحه ۳۰
شرح ماده ۸۴۵ قانون مدنی	صفحه ۳۲
شرح ماده ۸۴۶ قانون مدنی	صفحه ۳۳
شرح ماده ۸۴۷ قانون مدنی	صفحه ۳۴
شرح ماده ۸۴۸ قانون مدنی	صفحه ۳۴
شرح ماده ۸۴۹ قانون مدنی	صفحه ۳۵
شرح ماده ۸۵۰ قانون مدنی	صفحه ۳۶
شرح ماده ۸۵۱ قانون مدنی	صفحه ۳۷
شرح ماده ۸۵۲ قانون مدنی	صفحه ۳۷
شرح ماده ۸۵۳ قانون مدنی	صفحه ۳۸
شرح ماده ۸۵۴ قانون مدنی	صفحه ۳۹
شرح ماده ۸۵۵ قانون مدنی	صفحه ۴۲
شرح ماده ۸۵۶ قانون مدنی	صفحه ۴۳
شرح ماده ۸۵۷ قانون مدنی	صفحه ۴۴
شرح ماده ۸۵۸ قانون مدنی	صفحه ۴۵
شرح ماده ۸۵۹ قانون مدنی	صفحه ۴۵
شرح ماده ۸۶۰ قانون مدنی	صفحه ۴۵

وصیت

تعریف وصیت

- قانون مدنی وصیت را تعریف نکرده است. ولی می توان گفت که وصیت یک عمل حقوقی است که اثر آن معلق به فوت است.
- جوهر و ذات وصیت، «تصرف پس از مرگ» است و فقها به سبب تعلیق وصیت بر مرگ، تصرفات پس از مرگ را «معلقات» و تصرفات زمان حیات را «منجزات» نامیده اند.
- عمل حقوقی در صورتی وصیت است که انشاء آن برای بعد از فوت انشاءکننده باشد.

اقسام وصیت

ماده ۸۲۵ ق م

وصیت بر دو قسم است: **تملیکی** و **عهدی**.

ماده ۸۲۶ ق م

وصیت تملیکی عبارت است از اینکه کسی عین یا منفعتی را از مال خود برای بعد از فوتش به دیگری مجاناً تملیک کند.

وصیت عهدی عبارت است از اینکه شخصی یک یا چند نفر را برای انجام امر یا اموری یا تصرفات دیگری مأمور می نماید.

وصیت کننده **موصی**، کسی که وصیت تملیکی به نفع او شده است **موصی له**، مورد وصیت **موصی به** و کسی که به موجب وصیت عهدی ولی بر مورد ثلث یا بر صغیر قرار داده میشود **وصی** نامیده میشود.

- می توان گفت که **وصیت تملیکی** شبیه به **هبه** ای است که **معلق بر فوت** است. در هبه هر دو طرف زنده اند، ولی در وصیت تملیکی، تملیک پس از فوت موصی اتفاق می افتد. اگرچه **موضوع** وصیت تملیکی **عام تر از هبه** است زیرا علاوه بر «تملیک مجانی مال»، ممکن است موضوع آن، اعطای رایگان حق انتفاع یا ابراء دین باشد.
- می توان گفت که **وصیت عهدی** شبیه به **وکالت** است که **معلق بر فوت** است. وکالت عقدی است برای انجام امری در زمان حیات موکل اما وصایت «ایقاعی» است برای انجام دادن امری در زمان فوت موصی.
- وصیت عهدی را **نباید** محدود به نصب وصی کرد. بلکه هر وصیتی که اثر آن ایجاد تعهد باشد و مستقیماً منجر به تملیک مال نشود، عهدی است. به همین دلیل فقها آن را «**تسلیط بر تصرف**» نامیده اند.
- **وصیت تملیکی** اصولاً «عقد» است (م ۸۲۷ ق.م) و **وصیت عهدی** «ایقاع» (م ۸۳۴ ق.م) است.
- در وصیت قاعده «**تابعیت وصیت از ماهیت عمل حقوقی**» حکمفرما است، یعنی بر حسب ماهیت عملی که به صورت وصیت انجام می شود، وصیت ممکن است **عقد** یا **ایقاع** باشد. به عنوان مثال وصیت به ابراء، ایقاع است و وصیت به حبس مال عقد است.

- **وصیت تملیکی** عقدی است **جایز**.

تملیکی

مجانی

رضایی و

معلق به فوت.

- با توجه به **مجانی بودن وصیت**، به **دست آوردن عوض در وصیت** از چه **طریقی** ممکن است؟

به دست آوردن عوض در وصیت از دو راه ممکن است:

* **درج شرط عوض**، که البته جنبه فرعی داشته و ماهیت رایگان وصیت را تغییر نمی دهد.

* **وصیت به تملیک** مثل دستور به فروش مال، که نوعی اعطای اختیار به وصی محسوب شده و باز هم رایگان است.

- آیا **وصیت تملیکی** را می توان به صورت **عقد معوض** در آورد؟

خیر، وصیت تملیکی به صورت **عقد معوض** (برای مثال، بیع یا اجاره معلق به فوت) در نمی آید،

ولی **شرط عوض** در آن منافی با **مجانی بودن وصیت ندارد** (**ماده ۸۰۱ ق.م.ا.**)

با وجود این، بعضی شرط را خلاف مقتضای عقد می دانند و هر دو را باطل.

- اعطای اختیار به وصی نیز **رایگان** است، هر چند که موضوع آن وصایت عقد معوض (مانند

فروش خانه) باشد.

• وصیت عهدی ایقاعی است جایز.

عهدی،

مجانی،

رضایی و

معلق به فوت.

ماده ۸۲۷ ق م

تملیک به موجب وصیت محقق نمی شود مگر با قبول موصی له پس از فوت موصی.

• آیا قبض موصی به در وصیت تملیکی شرط صحت آن است؟

خیر، وصیت تملیکی عقد «رضایی» است و قبض موصی به شرط تملیک نیست.

• آیا از تکیه بر تملیک در ماده ۸۲۷ می توان نتیجه گرفت که وصیت پیش از قبول واقع میشود و

تنها تحقق اثر آن (تملیک) منوط به قبول موصی له است؟

خیر، اشاره به تحقق تملیک در ماده ۸۲۷ ق.م. بدین منظور است که مفاد ماده محدود به وصیت تملیکی شود. پس، از تکیه بر تملیک نباید نتیجه گرفت که وصیت پیش از قبول واقع میشود و تحقق اثر آن (تملیک) منوط به قبول موصی له است. زیرا، وصیت به عنوان سبب تملیک، اگر کامل باشد، نفوذ حقوقی نیز دارد و باعث انتقال موصی به بعد از فوت می شود و نیازی به قبول ندارد و مفاد ماده ۸۲۷ ق.م. نشانه نقص سبب است.

- آیا قبول موصی له باعث تحقق تملیک نسبت به آینده میشود یا تملیک از زمان فوت محقق می شود؟

در این مورد اختلاف است.

از مفاد ماده ۸۲۷ بر می آید که قبول موصی له یکی از ارکان وصیت تملیکی است و پیش از آن هیچ انتقالی صورت نمی پذیرد، مگر اینکه احراز شود که قصد مشترک طرفین یا اراده موصی این بوده است که موصی به از زمان فوت موصی منتقل شود. در این فرض، موضوع انتقال عبارت است از ملکیت موصی به و تمام آثار آن در فاصله میان فوت و قبول.

بعضی نیز گفته اند نظر موصی در غالب موارد همین است (ظاهر) و خلاف آن باید احراز شود.

- قبول وصیت کاشف است یا ناقل؟

طبق ظاهر ماده قبول وصیت «ناقل» است یعنی آثار وصیت و تملیک از تاریخ «قبولی» محقق می شود مگر اینکه احراز شود که موصی می خواسته ملکیت موصی به و تمام آثار آن در فاصله فوت و قبولی هم متعلق موصی له باشد (ملاک م ۸۵۱ ق.م.) در نتیجه تشخیص اراده موصی، در تعیین مالکیت منافع موصی به، حائز اهمیت است.

- آیا بیمه عمر را می توان وصیت به حساب آورد؟

خیر، بیمه عمر را نباید وصیت به حساب آورد زیرا:

اولاً بیمه عمر، عقدی است «معوض»

ثانیاً تعهد بیمه گذار در آن منجز است

ثالثاً تعهد بیمه گر نیز منوط به فوت بیمه گذار است، نه فوت بیمه گر.

- آیا وصیت شفاهی اعتبار دارد؟

وصیت باید «کتبی» باشد و وصیت شفاهی در مراجع رسمی پذیرفته نمی شود و با شهادت نمی توان آن را اثبات کرد مگر در موارد اضطراری یا موردی که اشخاص ذینفع در ترکه به صحت وصیت اقرار نمایند.

(مستفاد از م ۲۹۱ ق.ا.ح)